

Mohamed Ajouaou, **Wie is moslim. Geloof en secularisatie onder westerse moslims.**

Zoetermeer: Meinema 2014. 237 pp. ISBN 978 90 211 4376 7.

Dit is een bijzonder boek: het biedt een inkijkje in tal van religieuze aspecten van de sunnitische islam door de bril van een goed opgeleide en succesvolle Nederlandse moslim. Dr. Mohamed Ajouaou is universitair docent Islam aan de Vrije Universiteit, hoofd van het Centrum voor islamitische theologie aldaar en hoofd Islamitische geestelijke verzorging bij de Dienst Justitiële Inrichtingen. Eerder was hij al adviseur van diverse overheidsinstanties en maatschappelijke organisaties op het gebied van islam en organisatie. Ook op internet zijn regelmatig bijdragen van hem te vinden. Zijn bedoeling is dat 'professionals die werken met moslims en geïnteresseerd zijn in diversiteitsvraagstukken' profijt kunnen hebben van dit boek. Hieronder verstaat hij uitdrukkelijk ook geestelijk verzorgers (p. 19).

Daarnaast wil hij moslims een spiegel voorhouden, zodat zij hun 'islamitische religiositeit beter [kunnen] artikuleren' (p. 20). Wanneer je het boek leest, krijg je de indruk dat hij tegelijkertijd nog een paar andere doelstellingen heeft. Daarover later meer.

Wat biedt deze veelzijdige auteur ons? Een schat aan wetenswaardigheden over wat moslims geloven, hun religieuze praktijken en de geboden en verboden die zij in acht dienen te nemen, alles gelardeerd met veel Arabische termen. Na een inleidend hoofdstuk legt hij in hoofdstuk 2 uit wat de rol en betekenis is van onder meer de heilige boeken, engelen, het hierna maals, predestinatie, de imam, religieuze kennis, de Sunna. In hoofdstuk 3 beschrijft hij wat nou eigenlijk een 'praktiserend moslim' is. Hier gaat het over hoe gevarieerd ge- en verboden in de praktijk worden nageleefd, bijvoorbeeld met betrekking tot voedsel, wijn, bankieren, vasten, bidden. Hoofdstuk 4 geeft informatie over disputen en stromingen in de vroege islam. Hoofdstuk 5 tenslotte gaat in op indicatoren van secularisatie in de islam in Marokko.

Een rode draad door het boek vormt het thema meetlat of graadmeter. Moslims blijken elkaars overtuigingen en religieuze praktijken voortdurend langs de meetlat te leggen. De uitkomst is dan niet: A geeft zich meer over aan religieuze praktijken dan B, maar: A is gelovig en B is ongelovig - men redeneert in strikte dichotomieën. Ongelovig genoemd wor-

den is zo ongeveer het ergste wat een mens kan overkomen. Op pagina 39 geeft de auteur een schema waaruit af te lezen valt, wanneer een moslim als gelovig uit de bus komt en wanneer als ongelovig. Op pagina 45 wordt dan, opnieuw in schema, aangeduid wat er na de dood met de gelovige zal gebeuren en wat met de ongelovige. Door telkens duidelijk te maken dat er diversiteit heerst onder overtuigingen en praktijken van moslims, hoopt de auteur nog een ander doel te bereiken: hij wil eraan bijdragen dat er binnen de islam ruimte komt voor diversiteit. Want 'binnen de islamitische gemeenschap wordt tot op de dag van vandaag, ook in Nederland, teveel onderling verketterd' (p. 29-30). Een andere rode draad in het boek zijn de in kader geplaatste citaten en ervaringen van geestelijk verzorgers bij Justitie, stukjes van krantenartikelen, theologische verhandelingen en eigen ervaringen van de auteur. Deze geven vooral een beeld van praktijken van moslims, waarin vooral heel duidelijk wordt dat iedere moslim zelf afweegt welke overtuigingen en praktijken hij of zij belangrijk vindt (of: hem/haar het beste uitkomen, p. 125).

Ajouaou richt zich in het boek ook specifiek tot beleidsmakers. Zij blijken een meetlat te gebruiken bij het beoordelen van de vraag of een moslim praktiserend is. Bidt een moslim bijvoorbeeld niet vijf maal daags, dan kan het gebeuren dat hij gelabeld wordt als niet-praktiserend en krijgt hij dientengevolge geen vrijstelling van werkzaamheden voor het vrijdaggebed.

Hier is het pleidooi van de auteur dat veel meer gekeken wordt naar iemands overtuigingen dan naar zijn praktijken.

De titel duidt aan dat het boek handelt over geloof en secularisatie onder westerse moslims. De inhoud echter gaat voor het overgrote merendeel over het geloof van moslims, alleen een kort slothoofdstukje gaat in op secularisatie, waarbij de auteur zich dan ook nog voornamelijk beroept op het debat in islamitische landen, m.n. Marokko. Dit, omdat naar zijn zeggen het 'theoretische en conceptuele materiaal omtrent secularisatie binnen de islam in het Westen tamelijk beperkt [is]' (p. 196). Deze keuze betreur ik, voor Nederlandse lezers, juist ook geestelijk verzorgers, lijkt mij het thema secularisatie van moslims in Nederland veel interessanter. Verder 'behandelt' hij dit thema vooral door tal van indicatoren van secularisatie van de islam op te sommen die hij heeft aangetroffen bij verschillende groepen op *Hespress.com*. Naar mijn idee wordt dit thema meer recht gedaan in een gedegen onderzoek en apart boek.

Om twee redenen is 'Wie is moslim' een welkome publicatie voor geestelijk verzorgers. In de eerste plaats biedt het veel informatie over thema's die voor sunnitische moslims belangrijk (kunnen) zijn. Weet hebben van deze thema's en hun inhoud kan behulpzaam zijn om moslims (beter) te verstaan in hun geloven en handelen. Daarnaast kan de diversiteit die Ajouaou beschrijft

geestelijk verzorgers behoeden voor de klassieke valkuil alle moslims over een kam te scheeren. Je weet dat je dat niet moet doen, maar in de praktijk doe je het ongemerkt toch vaak, door gebrek aan kennis. Die lacune kan dit boek gedeeltelijk opvullen. Wie echter iets meer wil weten over secularisatie onder westerse moslims kan beter een ander boek lezen.

Anneke de Vries, geestelijk verzorger, supervisor en kpv-trainer Radboudumc